

Scenariusz zajęć

I etap edukacyjny, uczeń kończący klasę I, edukacja przyrodnicza

Temat: Kto mieszka w lesie?

Treści kształcenia:

1) w zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt:

a) rozpoznaje rośliny i zwierzęta żyjące w takich środowiskach przyrodniczych, jak: park, las, pole uprawne, sad i ogród (działka).

Dodatkowe:

Edukacja przyrodnicza

d) wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku: niszczenie szkodników przez ptaki, zapylanie kwiatów przez owady, spulchnianie gleby przez dżdżownice.

Edukacja polonistyczna

1) w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:

a) obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia.

2) w zakresie umiejętności czytania i pisania:

b) zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.

f) korzysta z pakietów edukacyjnych (np. zeszytów ćwiczeń i innych pomocy dydaktycznych) pod kierunkiem nauczyciela.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- Zna zwierzęta żyjące w lesie,
- Zna ich domy i zwyczaje,
- Wie, że zwierzęta są potrzebne lasom,
- Potrafi słuchać ze zrozumieniem wypowiedzi nauczyciela i rówieśników,
- Potrafi rozmawiać na określony temat.

Nabywane umiejętności:

Uczeń:

- Słucha ze zrozumieniem,
- Komunikuje się z innymi,
- Pracuje z materiałami dydaktycznymi,
- Wypowiada się na określony temat.

Kompetencje kluczowe:

- Porozumiewanie się w języku ojczystym,
- Umiejętność uczenia się,
- Kompetencje społeczne i obywatelskie.

Środki dydaktyczne:

- Sprzęt multimedialny (komputer, tablica interaktywna, projektor multimedialny),
- Zasoby multimedialne: nagranie dźwiękowe („Kto mieszka w lesie?”), galeria fotografii („Kto mieszka w lesie?”),
- Zagadki i ciekawostki o zwierzętach (w treści scenariusza),
- Szary papier.

Metody nauczania:

- Praktyczne: pokaz z objaśnianiem, ćwiczenia przedmiotowe,
- Problemowe aktywizujące: dyskusja dydaktyczna, zabawa.

Formy pracy:

- Zbiorowa jednolita,
- Indywidualna jednolita.

Przebieg zajęć:

Etap wstępny

Nauczyciel wita dzieci, a następnie zadaje zagadkę:

*Co to za dom zielony cały,
a w nim zwierzęta zamieszkały? (las)¹*

Gdy uczniowie odgadną, nauczyciel prosi o scharakteryzowanie lasu. Zadaje pytania:

- Z czego „składa się” las (drzewa, krzewy itp.)?
- Czy wiecie, jakie mamy rodzaje lasów (liściaste, iglaste itp.)?
- Czy wiecie, kto mieszka w tym „zielonym domu”?
- Jakie znacie zwierzęta żyjące w lesie?
- Czy rozpoznalibyście jakieś zwierzątko po głosie?

Następnie odtwarza nagranie z multimedialnego zasobu. Uczniowie słuchają odgłosów zwierząt i próbują odgadnąć, które z nich wydaje dany dźwięk, a także naśladować zasłyszane tony. Mogą też wskazać najprzyjemniejszy, najpiękniejszy głos i uzasadnić swój wybór.

Etap realizacji

Nauczyciel przedstawia galerię fotografii mieszkańców leśnych z multimedialnego zasobu. Uczniowie oglądają zdjęcia i nazywają zwierzęta. Prowadzący zajęcia ponownie odtwarza nagranie dźwiękowe i poleca uczniom dopasować odgłosy do odpowiednich fotografii. W razie potrzeby pomaga uczniom.

Następnie dzieci przyglądają się zwierzętom, podają ich charakterystyczne cechy i mówią, co o nich wiedzą. Nauczyciel uzupełnia, podaje dodatkowe informacje oraz ciekawostki. Proponuje też rozwiązywanie zagadek:

Nie rządzi, choć zawsze w koronie.

Jesienią w złotej, zimą w białej,

wiosną i latem w zielonej. (drzewo)

---

¹ Tekst własny autora scenariusza zajęć.

*Jak płomień rudy wśród drzew pomyka.
Chętnie by porwał gąskę z kurnika. (lis)*

*Bez młotka, bez dłuta,
a dziupla wykuta!
To będzie schronisko,
bo zima już blisko!
– Młody przyrodniku,
kto tę dziuplę wykuł! (dzięcioł)*

*On po lesie kuka, ona gniazdka szuka.
Jak znajdzie, podrzuca jajo –
niech je inni wygrzewają! (kukułka)*

*Ma okrągłe oczy,
świetnie widzi w nocy.
I widzi, i słyszy,
poluje na myszy. (sowa)*

*Ma dziuplę ciepłą, mięciutki liść.
Mogła sobie w niej orzeszki spokojnie gryźć. (wiewiórka)²*

Nauczyciel może też zadawać dodatkowe pytania, np. „Wiecie już, że las jest domem różnych zwierząt, znajdują w nim pożywienie i schronienie. Jak sądzicie, czy las potrzebuje zwierząt? Dlaczego?”.

Dodatkowe informacje oraz ciekawostki o ptakach³ i zwierzętach⁴ do wykorzystania:

<p>Wiewiórka jest szybka i zwinna. Buduje swoje gniazdo lub dziuplę w rozgałęzieniu drzew iglastych, z gałązek i kawałków kory. Żywi się orzechami i nasionami.</p> <p>Wiele młodych drzew wyrasta dzięki temu, że wiewiórki chowają nasiona na zimę i często zapominają o nich.</p>	<p>Borsuk dzień spędza w norze, z której wychodzi nocą. Żywi się owadami, dżdżownicami, ptakami i ich jajami, drobnymi ssakami i owocami.</p> <p>Trzyma się stałych szlaków, a jeśli wychodzi poza swoje terytorium, to zaznacza drogę do domu, wydzielając specjalny zapach. Ostrzy swoje pazury o drzewo i jest</p>	<p>Lis jest bardzo zwinny i szybki, ma gęste futro. Żywi się głównie gryzoniami, poluje na nie w nocy. Podczas dnia zazwyczaj odpoczywa lub śpi w swojej norze.</p> <p>W poszukiwaniu jedzenia często podkłada się do kurnika i wykrada kury lub gęsi.</p>	<p>Jeleń jest zwierzęciem płochliwym. Prawie przez cały dzień ukrywa się w zaroślach lasu. Często w nocy wychodzi na polanę paść się.</p> <p>Każdego roku wiosną jeleń gubi poroże: jeśli masz szczęście, możesz je znaleźć. Głośno ryczy w okresie godowym.</p>
--	---	--	--

² Kamila Stemplewska, *Przysłowia, zagadki dla Jacka i Agatki. Materiały pomocnicze do wykorzystania w pracy dydaktyczno-wychowawczej w klasach I–III*, Wrocław 1998.

³ Friedel Sauer, *Ptaki lądowe*, przekład i adaptacja Ewa Turyn i Barbara Urbańska, Warszawa 1996.

⁴ Rafał Skoczylas, *Co w lesie piszczy*, Warszawa 1990.

	czyściochem – często pielęgnuje sierść.	Lisy zapadają na wściekliznę i dlatego są niebezpieczne dla człowieka.	
Dzik jest spokrewniony ze świnia domową. Żywi się korzeniami i bulwami. Ryjem przekopuje polany w poszukiwaniu jedzenia. Często wychodzi z lasu na pola, niszczy rolnikom uprawy ziemniaków. Swoje legowisko ma w zaroślach i trawach. Dzik jest niebezpieczny, może zaatakować człowieka.	Dzięcioł żywi się owadami żyjącymi w drewnie i pod korą drzew. Do wydobywania jedzenia służy mu mocny dziób oraz długi język, który wsuwa do korytarzy larw i wydobywa owady. Mocne pazury służą mu do wspinania się po pniu, a sztywny ogon do podpierania podczas kucia. Jest lekarzem drzew.	Kukułka. Kuku to głos samca. Samica podrzuca swoje jajka do innych gniazd. Często wybiera sobie gniazdo i czeka aż gospodarze odlecą, wtedy wyrzuca z gniazda jajko gospodarzy i wkłada swoje. Pisklą kukułki zachowuje się w gnieździe jak mały rozbójnik, wyrzuca inne pisklaki, domaga się jedzenia i szybko rośnie. Nigdy nie poznaje swoich rodziców.	Sowa. W ciągu dnia siedzi przytulona do pnia drzewa albo w gęstych gałęziach. Jest aktywna nocą. Jej przysmakiem są myszy, na które poluje z zasadzki, posługując się doskonałym słuchem i wzrokiem. Zimą poluje także na małe ptaki, a latem zjada również owady. Lubi polować na znanych sobie terenach.

Nauczyciel może zaproponować dzieciom zabawę ruchową pt. „Pusta dziupla”: dzieci stoją w parach jedno za drugim, tworząc w ten sposób „dziuplę”. Wyznaczona para biegnie – jedna osoba stara się złapać drugą. Aby nie zostać złapanym, trzeba stanąć „z przodu dziupli”, czyli przed pierwszą ze stojących w parze osób. W tym momencie zaczyna uciekać druga osoba z tej pary i zabawa jest kontynuowana.

Etap końcowy

W ramach podsumowania zajęć nauczyciel proponuje zabawę pt. „Chochlikowa psota”. Pisze na tablicy zdania i mówi dzieciom, że chochlik, wesole licho, pozamieniał ich części. Poleca uczniom „odkręcenie” żartu chochlika.

Proponowane zdania:

- Dzięciołowi dziób służy do przekopywania leśnej polany.
- Dzikowi ryj służy do opukiwania pnia drzewa.
- Dzięcioł jest wielkim czyściochem, bo często pielęgnuje swoją sierść.
- Borsuk w drzewo puka i korników szuka.
- Wiewiórka zakrada się do kurnika po smaczną kurkę.
- Lis wykonuje popisy akrobatyczne na wysokich gałęziach drzew.
- Jeleń siedzi na drzewie i kuka.
- Kukułka ryczy na polanie.

Nauczyciel powinien zachęcić dzieci do poszukania ciekawostek o zwierzętach leśnych i dzielenia się z innymi pozyskanymi w ten sposób wiadomościami.

Dodatkowo:

Proponowany scenariusz powinien stanowić integralną część projektu edukacyjnego o lesie i jeśli to możliwe, powinien być realizowany w naturalnym środowisku z udziałem eksperta – pracownika leśnego. Ekspert może też być gościem w klasie – często specjalistów takich mamy w zasięgu ręki (dziadkowie, wujkowie, rodzice).

Proponowany scenariusz może zainspirować dzieci do poszerzania wiedzy o zwierzętach. Nauczyciel powinien stworzyć w klasie warunki do prezentowania informacji zdobytych przez dzieci; może to być specjalna tablica, do której uczniowie przypinają plakaty z różnymi zapiskami; album wykonany przez ucznia itp. Potrzebne jest także zainteresowanie ze strony nauczyciela i zachęcenie pozostałych uczniów do zaglądania do tego kącika.

Wykorzystując proponowany zasób, nauczyciel może zaobserwować:

- Jaką uczeń ma wiedzę o zwierzętach,
- Czy potrafi myśleć logicznie,
- Czy słucha ze zrozumieniem,
- Jaki jest jego stosunek do zwierząt,
- Czy jest ciekawy świata.

Słowa kluczowe:

zwierzęta leśne, zabawa ruchowa, zagadki o zwierzętach, głosy zwierząt, las